

A Szerkesztő levele

Az utóbbi hetekben némi mozgás támadt a magyar katolikus egyházban. Cikkek, tanulmányok jelentek meg, fölkelte — talán nem túlzás: fölkararva — papok és világiak érdeklődését. A lapokhoz, ahol az írások megjelentek, és a Vigiliához is (ezek az írások nem ott jelentek meg), papoktól és világiaktól számos hozzászólás érkezett, okos és okatlan, érdekes és érdektelen, higgadtan építő és szenvedélyesen hadakozó levelek; már ahogyan ez ilyenkor lenni szokott. S mint ahogyan ez ilyenkor lenni szokott, ezt a váratlanul támadt mozgást, annak tartalmát és jellegét egyesek — hazai és külföldi olvasók és kommentátorok — félreértették, mások — nem kutatom, jóindulattal vagy rosszindulattal-e — félremagyarázták. Ezért érzem szükségesnek, hogy — noha eredetileg csak negyed-évenként szándékoztam egy-egy szerkesztői levelet írni — valamilyen formában megpróbáljam tőlem telhetőleg tisztázni minden olvasónk, hazaiak és külországiak előtt azt, ami történt és történik: mind a tényeket, mind a szándékokat, mind a várható és remélhető, sőt már ki is bontakozó folytatást.

Lássuk először a tényeket. A Teológia szeptemberi számában jelent meg a mozgást elindító írás: Nyíri Tamás „Hogyan él a magyar papság?” című cikke. Természetesen ugyanilyen jogon, és ha a más társadalmi körülmények között más előjellel is, pontosabban más előjelű végeredményekkel föl lehetne tenni a „hogyan él a spanyol, az olasz, a brazil, a portugál, stb. papság?” kérdést is; nem hiszem, hogy a válasz döntően más lenne: mindenütt a világon égő és égető kérdés a papi életforma bizonyos „válsága”, vonzóerejének statisztikákban lemérhető csökkenése, s nem utolsósorban a papság helyzete, magatartása, alkalmazkodása az így vagy úgy, de mindenképpen szekularizált vagy szekularizálódó világban. De nekünk nyilvánvalóan elsősorban nem a más, hanem a magunk fejje fáj. Ezért kérdezi a cím kérdő mondata: „Hogyan él a magyar papság?”

Erről sokat beszélünk a mi szerkesztőségünkben is. Arról, hogy van miért föltenni a kérdést; hogy a látszólag sima felszín alatt valóban vannak megoldatlanságok, feszültségek, és hogy ezekről mindig jobb beszélni, mintsem elhallgatni őket; kerestük a megközelítés leghasznosabb és legcélszerűbb módjait. Nyíri Tamás cikke azonban mégsem a Vigiliában jelent meg, hanem a jelentősen kisebb példányszámú és „internebb” jellegű Teológiában. Mégpedig a szerző elhatározásából. A cikk ugyanis nem végsőkéig kiérlelt igazságokat és nem minden mozzanatukban abszolúte vitathatatlan tényeket közölt, hanem elsősorban bizonyos, statisztikai valószínűségű tényeken alapuló aggodalmakat és javaslatokat. Közös elhatározásunk szerint amolyan teszt-próba volt: hogyan reagál ezekre a kérdésekre a magyar katolikus egyház, mind a papság, mind a világiak. Ebből a reagálásból kívántuk volna kitapintani, hiteles vallásszociológiai fölmérések híján, hogy mik a legaktuálisabb kérdések, milyen gondolatok érlelődnek a legbiztosabban, milyen gyümölcssei teremnek főként a laikátusban a zsinati szellemiségnek — tehát lényegében azt, hogy mit tehetünk, mit kell tennünk, és amit teszünk, azt hogyan kell tennünk. Ez a szépen — és azt hiszem, elég okosan és körültekintően kidolgozott — terv azonban, hogyan, hogyan nem, sajnos, meghiúsult.

Röviddel Nyíri Tamás cikke után ugyanis, a hetvenezer példányos Új Ember október 15-i számában a lapban megjelenő cikkek szokásos terjedelmét hatalmasan túlhaladó írás jelent meg: Cserháti József pécsi püspök „A magyar papság

lekiségének mérlege" című és „Nyíri Tamással együtt a kép teljességéért" alcímű hozzászólása. Ezzel — azt hiszem, nyugodtan mondhatom, hogy sajnós — a Teológiai Figyelő-rovatában „eldugott" — ismétlem, teszt-próbának szánt — cikk egyszerre megkapta a magyar katolikusságban lehetséges legnagyobb sajtónyilvánosságot, és az akarva-akaratlanul mindig kissé „hivatalos" (vagy annak értelmezett) püspöki hozzászólással azt a súlyt, amit eredetileg sem a szerző, sem az írását közlő szerkesztő nem szánt neki. Így lett azután egy inkább kísérlet jellegű írásból (egy tervezett munka legelső lépéséből, a terepfölderítés első próbájából) máról holnapra olyan világerdekesség, amit aztán, a tények és szándékok ismerete nélkül, ki-ki úgy értelmezett, ahogyan akart, vagy — rosszabb esetben — ahogyan érdekei kívánták.

Ezek a tények; kissé hosszasan ismertettem őket, hogy világosan lássunk. Az egyház sehol sem a már megvalósult mennyek országa; földi intézmény mindenütt, történelmi zarándoklat a Cél felé, emberekkel, emberek vezetésével; az emberek pedig nem tévedhetetlenek. Hibák, hiányok, nehézségek, „problémák" nálunk épp úgy vannak, mint bárhol másutt a világban, ahol keresztény és katolikus nép él és egyház létezik. Mi sem vagyunk kivételek. Amikor elérkezik az ideje — és mindennek elérkezik az ideje, csak okosan, türelemmel, bizalommal, jóakarattal ki kell várni — a problémákról lehet, és ha lehet, kell is beszélni. Elérkezett az ideje, tehát beszélünk róluk. Ebben nincs semmi rendkívüli. Ez természetes. Ez hasznos. Az már kevésbé természetes, és semmiképpen sem hasznos, ha meginduló folyamatokba, problémák föltárásába és megoldási kísérleteibe olyanak szólnak bele, akik ezeket a problémákat nem ismerik, ezeket a nehézségeket nem élték át, s a mindig meglévő történelmi próbákat nem jól-rosszul megállták, hanem csak Isten tudja honnét és kinek drukkolva gibiceltek hozzá.

Nincs itt semmi kontestáció, semmi földcsuszamlás, semmi forradalom. Munka van, és ezt szeretnénk tisztességgel elvégezni. Ki az, aki szántás közben nem botlik? Aki nem lép, nem tehet téves lépéseket. De az Isten nem azért adta a talentumot (és ez lehet egy történelmi helyzet vagy folyamat is), hogy elássuk, hanem, hogy megforgassuk és tőlünk telhetőleg kamatoztassuk.

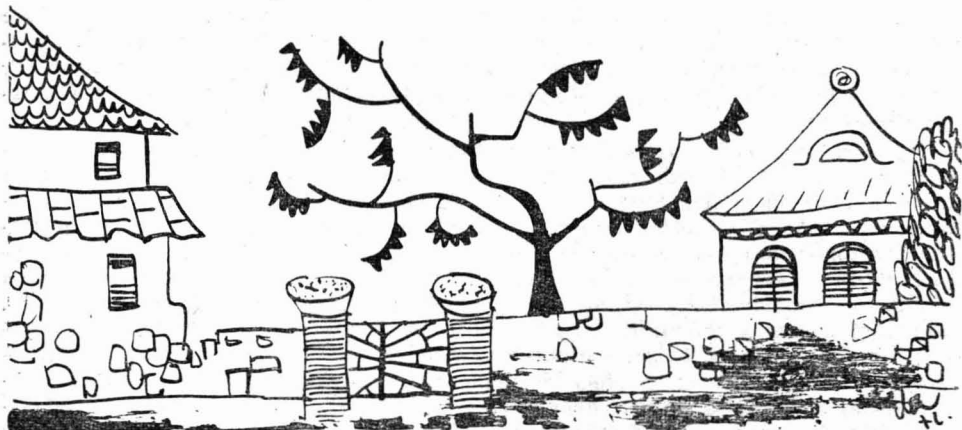
Hallottam vasárnap egy szép, elgondolkoztató szentbeszédet (és ez külföldön sem mindennapi dolog); éppen ezekről a talentumokról szólt. Miért ásta el az az egy a neki adottat? Mert félt, mert tele volt előítéletekkel. Jogosakkal? Lehet, hogy jogosakkal. De a jogos előítéletek is azért vannak, hogy meghaladjuk őket (Überwindung! — mondja a német, szép, tömör szóval), hogy bízzunk a Gazdában, éppen mert szigorú és igazságos, és merjük vállalni a kamatoztatás kockázatát: a küzdelmes szabadságot a páholyból ítélkezés helyett. Mert végül nem azé lesz az érdem, aki a páholyban tapsol vagy füttyöl, hanem azé, aki a szívét-lelkét beleadva végigjátssza a darabot. Ott, ahol a számára rendelt színpad áll; azt a darabot, amelybe állították; és azokkal a partnerekkel, akik közé a Rendező állította.

Ennyit, sub rosa, barátsággal és nyíltan, a szót, illetve tényeket értés és értetés nevében. Az egyház nem a levegőben lógó absztrakció. A mi egyházunk itt és most van; olyan lesz húsz, ötven, száz év múlva, amilyené mi itt és ma meg-alapozzuk. Ebben a szocializmusban, ezek között a föltételek között, ebben a társadalmi-történelmi (és számunkra egyúttal kegyelmi) valóságban. Mások — éppen ebben a számunkban adunk hírt róla — másként látják; mindenki a maga távlatai és problémái szerint. Mi a magunkéi szerint. Látjuk és éljük, nem elásva, hanem forgatva a talentumot. De — hogy folytassam ezt a parabolisztikus képes beszédet — nem idegen valutákban akarjuk kamatoztatni azt, amit megforgatunk. Akár tetszik ez a világ tőzsdéin, ahol annyiféle talentumot kamatoztatnak, néha ágyúkra is, sajnós, akár nem tetszik; mert nekünk nem nekik kell elszámolnunk, nem a „világ fejedelmeinek", hanem a Gazdának, a Fejedelemnek, az Úrnak, akít az evangéliumból ismerünk, és akivel nekünk itt és most kell találkoznunk és másokat találkoztatnunk.

Ami elkezdődött, az persze nem áll meg. Folytatni fogjuk a munkát, nem hogy zavarjunk, hanem, hogy építsünk. Módunk van rá, hogy eredményeinkről és terveinkről a hierarchiával is beszélgetést folytassunk; ezt a módot nem fogjuk elszalasztani, és ezzel a lehetőséggel nem fogunk visszaélni. A bajról nem azért kell beszélni, hogy beszéljenek róla, hanem hogy orvosolják, akik, ahogyan csak tudják. Erről, azt hiszem, senkit sem kell meggyőzni. A papság nehézségei (főként adaptációs nehézségek); a hívő laikusok aktív szerepe; az egyházi szolgálat bizonyos mozzanatainak modernizálása (papnevelés, papi továbbképzés, stb.): — mindez megindul, megindult, és annál szerencsésebben halad majd, minél kevésbé zavarják olyanok, akik, mert nem velünk élnek, a mi dolgainkat igazán meg sem érthetik.

Ezért kérem, legvégül, hogy senki felebarátunk a mi bőrünk árán ne akarjon semmiféle pecsenyét megsütni; ezért kérem, hogy aki a mi dolgainkról beszél, először ismerje is meg a mi dolgainkat, és érezze legalább olyan felelősnek magát értük, mint mi, akik a dolgokat jól-rosszul csináljuk; ezért kérem legeslegvégül, hogy ne válasszon el bennünket egymástól a Világ ügyeiben való ilyen vagy olyan buzgólkodás (amely néha bizony az integrista papi köntöst is magára ölti), hanem inkább egyesítsen a valóságos jó ügy szolgálatában, vagy legalább megértésében, megértésére törekvésben az a szeretet és kölcsönös alázatosság, amelyre éppen most ad különös példát nekünk a magát mindenkinél kisebbé, kised csecsemővé, egészen egyszerűvé, egészen hatalomtalanná és egészen a testvérünkké alázó Isten, akinek — a mindig újjászülető kicsiny Jézusnak — a nevében kívánok minden hazai és külhoni olvasónknak szíves szeretettel boldog, lelkiismeretben nyugodt, szándékban tiszta karácsonyt és újesztendőt.

A SZERKESZTŐ

Menyhárt László: Fa a kerítés mögött (tusrajjz)